

dictum est (quæst. lxxxviii. art. 12. ad 12.) quod religiosus non tenetur ad observanda vota quæ in seculo fecit. Sed religiosus qui assumitur ad Episcopatum, ascendit ad aliquid majus, ut supra habitum est (quæst. clxxxv. art. 7.) Ergo videtur quod non obligetur Episcopus ad ea quæ tenebatur obligare in statu religionis.

Præterea. Maxime religiosi obligati videntur ad obedientiam, & ad hoc quod absque proprio vivant. Sed Religiosi qui assumuntur ad Episcopatum, non tenentur obedire prælati suarum religionum, quia sunt eis superiores: nec etiam videntur teneri ad paupertatem, quia sicut in decreto supra inducto (in arg. 12.) dicitur, quem sacri ordinatio delinendo. Episcopus facit velut legitimus heredes paternam sibi hereditatem, vendicandi potestatem habet. Antequam etiam consecretur eis testamenta conficere. Ergo multo minus tenentur ad alias observantias regulares.

Sed contra est quod dicitur in Decretis (xviii. quæst. 1. cap. 12.) De monacho qui dimittit in monasterio, (a) postea ad clericatum ordinem pervenerit, statim non debere eos a potestate promissa discedere.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. præc. art. 7.) status religionis ad perfectionem pertinet, quasi quædam via in perfectionem tendendi; status autem episcopalis ad perfectionem pertinet, tamquam quoddam perfectionis magisterium. Unde status religionis comparatur ad statum episcopalem, sicut disciplina ad magisterium, & dispositio ad perfectionem. Dispositio autem non tollitur, perfectione adveniente, nisi forte quantum ad id in quo perfectioni repugnat; quantum autem ad id quod perfectioni congruit, magis confirmatur; sicut discipulo, cum ad magisterium pervenerit, non congruit quod sit auditor; congruit tamen ipsi quod legat, & medietur etiam magis quam ante. Sic ergo dicendum est, quod si quæ sunt in regularibus observantia quæ non impediunt pontificale officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, sicut est continentia, paupertas, & alia hujusmodi, ad hæc remanet religiosus etiam factus Episcopus obligatus, & per consequens ad portandum habitum suæ religionis, qui est hujus obligationis signum.

Si quæ vero sunt in observantia regularibus quæ officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium, & aliqua abstinencia, vel vigiliæ graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, ad hujusmodi observanda non tenetur.

In alijs autem potest dispensatione uti, secundum quod requirit necessitas personæ, vel

(a) Al. si postea.

officii, & conditio hominum cum quibus vivit, per modum quo etiam prælati religionum in talibus secum dispensant.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui sic de monacho Episcopus, absolvitur à jura monachicæ professionis non quantum ad omnia, sed quantum ad illa quæ officio pontificali repugnant, ut dictum est (in corp. art.)

Ad secundum dicendum, quod vota secularis vitæ se habent ad vota religionis, sicut particulare ad universale, ut supra habitum est (quæst. lxxxviii. art. 12. ad 12.) Sed vota religionis se habent ad pontificalem dignitatem sicut dispositio ad perfectionem. Particulare autem superfluit, habito universali; sed dispositio adhuc necessaria est perfectione obtenta.

Ad tertium dicendum quod hoc est per accidens quod Episcopi religiosi obedire prælati suarum religionum non tenentur, quia scilicet subditi esse desierant, sicut & ipsi prælati religionum; manet tamen adhuc obligatio voti virtualiter, ita scilicet quod si eis legitime aliquis præseretur, obedire tenentur, in quantum tenentur obedire statuti regule per modum prædictum, & suis superioribus, si quos habent. Proprium autem nullo modo habere possunt. Non enim paternam hereditatem vendicant quasi propriam, sed quasi Ecclesiæ debitam: unde ibidem subditur, quod postquam Episcopus ordinatur ad altare, ad quod sanctificatur; & intitulatur, secundum sacros canones, quod acquirere potest, restituit. Testamentum autem nullo modo facere potest: quia sola ei dispensatio committitur rerum ecclesiasticarum, quæ morte finitur, ex qua incipit testamentum valere, ut Apostolus dicit ad Hebr. ix. Si tamen ex concessione Papæ testamentum faciat, non intelligitur ex proprio facere testamentum, sed apostolica auctoritate, intelligitur esse amplata potestas suæ dispensationis, ut ejus dispensatio possit valere post mortem.

QUÆSTIO CLXXXVI.

De his in quibus religionis status præcipue consistit,

in decem articulis divisæ.

Deinde considerandum est de his quæ pertinent ad statum religionis. Circa quod occurrit quadruplex consideratio. Quarum prima est de his in quibus principaliter consistit religionis status. Secunda de his quæ religiosi licite convenire possunt. Tertia de distinctione religionum. Quarta de religionis ingressu.

Circa primum queruntur decem.

Primo, utrum religiosorum status sit perfectus.

Secundo, utrum religiosi teneantur ad omnia consilia.

Tertio, utrum paupertas voluntaria requiratur ad religionem.

Quarto, utrum requiratur continentia.

Quinto, utrum requiratur obedientia.

Sexto, utrum requiratur quod hæc cadant sub voto.

Septimo, de sufficientia horum votorum.

Octavo, de comparatione eorum ad invicem.

Nono, utrum religiosus semper mortaliter peccet, quando transgreditur statutum suæ regulæ.

Decimo, utrum, ceteris paribus, in eodem genere peccati plus peccet religiosus quam secularis.

ARTICULUS I. 884

Utrum religio importet statum perfectionis.

Quod. v. art. 21. cor. & opus. xviii. cap. xvi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod religio non importet statum perfectionis. Illud enim quod est de necessitate salutis, non videtur ad statum perfectionis pertinere. Sed religio est de necessitate salutis: quia per eam uni mancipemur Deo religamur, sicut Augustinus dicit in Lib. de vera relig. (cap. ult. vers. fin.) vel religio dicitur ex eo quod Deum religimus quem amiseramus negligentes, ut Augustinus dicit in X. de civit. Dei (cap. iv. ante med.) Ergo videtur quod religio non nominet perfectionis statum.

Præterea. Religio secundum Tullium (Lib. II. de invent. aliquant. ante fin.) est quæ naturæ divinæ cultum, & caeremoniam affert. Sed affert Deo cultum, & caeremoniam magis videtur pertinere ad ministeria factorum ordinum quam ad diversitatem statuum, ut ex supra dictis patet (implic. quæst. lxxxii. art. 2. ad 3. & art. 4.) Ergo videtur quod religio non nominet perfectionis statum.

Præterea. Status perfectionis distinguitur contra statum incipientium, & proficientium. Sed etiam in religione sunt aliqui incipientes, & aliqui proficientes. Ergo religio non nominat perfectionis statum.

Præterea. Religio videtur esse poenitentia locus: dicitur enim in Decretis vii. quæst. 1. (cap. Hoc nequaquam:) Poenitentia sancti Synodus ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam, & poenitentia descendit locum, nunquam ad Pontificatum resurgat. Sed locus poenitentia opponitur statui perfectionis: unde Dionysius in vi. cap. eccles. Hier. & Thom. Op. Tom. II.

parch. (parum à princ.) ponit poenitentes in infimo loco, scilicet inter purgandos. Ergo videtur quod religio non sit status perfectionis.

Sed contra est quod in collationibus Patrum (collat. 1. cap. viii. à med.) dicit Abbas Moyses de religiosus loquens: *frustrationem invidiam, vigilias, labores corporis, nuditatem, lectionem, ceterasque virtutes debere nos suscipere novimus, ut ad perfectionem caritatis istius gradibus possimus ascendere.* Sed ea quæ ad humanos actus pertinent, ab intentione suis speciem, & nomen recipiunt. Ergo religiosi pertinent ad statum perfectionis. Dionysius etiam vi. cap. eccles. Hierar. (loc. cit.) dicit, eos qui nominantur Dei famuli, ex Dei puro servitio, & famulatu, univ. ad amabilem perfectionem.

Respondeo dicendum, quod, sicut ex supra dictis patet (quæst. cxli. art. 2.) id quod communiter multis convenit, antonomastice attribuitur ei cui per excellentiam convenit sicut nomen fortitudinis vendicatur sibi illa virtus quæ circa difficillimam firmitatem animi servat; & temperantia nomen vendicatur sibi illa virtus quæ temperat maximas delectationes. Religio autem, ut supra habitum est (quæst. lxxxii. art. 2.) est quedam virtus; per quam aliqui ad Dei servitium, & cultum aliquid exhibent. Et ideo antonomastice religiosi dicuntur illi qui se totaliter mancipant divino servitio, quasi holocaustum Deo offerentes. Unde Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) *Sunt quidam qui nihil sibi metipsis reservant, sed se ipsum, linguam, vitam, atque substantiam, quam percepimus, omnipotentis Deo immolant.*

In hoc autem perfectio hominis consistit quod totaliter Deo inhæreat, sicut ex supra dictis patet (quæst. clxxxiv. art. 2.) & secundum hoc religio perfectionis statum nominat.

Ad primum ergo dicendum, quod ex habere aliqua ad cultum Dei est de necessitate salutis; sed quod aliquis se totaliter, & sua divino cultui deperat, ad perfectionem pertinet.

Ad secundum dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. lxxxii. art. 1. ad 1. & art. 4. ad 1. & 2.) cum de virtute religionis ageretur, non solum ad religionem pertinent oblationes sacrificiorum, & alia hujusmodi, quæ sunt religioni propria; sed etiam actus omnium virtutum, secundum quod refruntur ad Dei servitium, & honorem, efficiuntur actus religionis. Et secundum hoc si aliquis totam vitam suam divino servitio deperat, tota vita sua ad religionem pertinet: & secundum hoc ex vita religiosa, quam dicunt, religio.

giosi dicuntur qui sunt in statu perfectionis.

Ad tertium dicendum, quod, sicut dictum est (quæst. clxxxiv. art. 5. & 6.) religio nominat statum perfectionis ex intentione finis. Unde non oportet quod quicumque est in religione, iam sit perfectus, sed quod ad perfectionem tendat. Unde super illud Matth. xix. *Si vis perfectus esse*, etc. dicit Origenes (tract. viii. in Matth. allquant. à med.) quod *ille qui mutavit pro divitiis pauperiorem, ut fiat perfectus, non in ipso tempore, quia tradiderit bona sua pauperibus, fiet omnino perfectus, sed ex illa die incipit speculationi Dei adducere eum ad omnes virtutes*. Et hoc modo in religione non omnes sunt perfecti, sed quidam incipientes, quidam perfecti.

Ad quartum dicendum, quod religionis status principaliter est institutus ad perfectionem adipiscendam per quadam exercitia, quibus tolluntur impedimenta perfecte caritatis. Sublatis autem impedimentis perfecte caritatis, multo magis exciduntur occasiones peccati, per quod totaliter tollitur caritas. Unde cum ad penitentem pertinet causas peccatorum excidere, ex consequenti status religionis est convenientissimus penitentiae locus. Unde in Deer. xxxiii. quæst. 11. cap. *Almonere*, consultur cuidam qui uxorem occiderat, ut potius monasterium ingrederetur, quod dicitur esse melius, & levius; quam quod penitentiam publicam agat, remanendo in seculo.

ARTICULUS II. 385

Utrum quilibet religiosus teneatur ad omnia consilia.

W. dist. 1. quæst. 11. art. 6. quæst. 2. ad 3.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod quilibet religiosus teneatur ad omnia consilia. Quicumque enim proficetur statum aliquem, teneatur ad ea quæ illi statui conveniunt. Sed quilibet religiosus proficetur statum perfectionis. Ergo quilibet religiosus teneatur ad omnia consilia quæ ad perfectionis statum pertinent.

2. Præterea. Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) quod *ille qui presens seculum deserit, & agit omnia bona quæ valent, quasi iam Ægypto derelicta, sacrificium præbet in eternum*. Sed deserere seculum, specialiter pertinet ad religiosos. Ergo etiam eorum est agere omnia bona quæ valent; & ita videtur quod quilibet eorum teneatur ad omnia consilia implenda.

3. Præterea. Si non requiritur ad statum perfectionis quod aliquis omnia consilia im-

pleat, sufficiens esse videtur, si quædam consilia impleat. Sed hoc falsum est: quia multi in seculari vita existentes aliqua consilia implent, ut pater de his qui continentiam servant. Ergo videtur quod quilibet religiosus, qui est in statu perfectionis teneatur ad omnia quæ sunt perfectionis. Huiusmodi autem sunt omnia consilia.

Sed contra. Ad ea quæ sunt supererogationis, non teneatur aliquis nisi ex propria obligatione. Sed non quilibet religiosus obligatur ad omnia, sed ad aliqua determinata, quidam ad hæc, quidam ad illa. Non ergo omnes teneatur ad omnia.

Respondeo dicendum, quod ad perfectionem aliquid pertinet tripliciter. Uno modo essentialiter: & sic, sicut supra dictum est (quæst. clxxxiv. art. 3.) ad perfectionem pertinet perfecta observantia præceptorum caritatis. Alio modo ad perfectionem pertinet aliquid consequenter, sicut illa quæ consequuntur ex perfectione caritatis; puta quod aliquis maledicenti benedicat, & alia huiusmodi impleat: quæ est secundum præparationem animi sint in præcepto, ut scilicet impleantur, quando necessitas requirit; tamen ex superabundantia caritatis procedit quod etiam præter necessitatem quandoque talia impleantur. Tertio modo pertinet aliquid ad perfectionem instrumentaliter, & dispositive, sicut paupertas, continentia, abstinencia, & alia huiusmodi.

Dictum est autem (art. præc.) quod ipsa perfectio caritatis est finis status religionis. Status autem religionis est quadam disciplina, vel exercitium ad perfectionem perveniendi; ad quam quidem aliqui pervenire nituntur exercitiis diversis; sicut etiam medicus ad sanandum uti potest diversis medicamentis. Manifestum est autem quod illi qui operatur ad finem, non ex necessitate convenit quod iam assecutus sit finem, sed requiritur quod per aliquam viam tendat ad finem. Et ideo ille qui statum religionis assumit, non teneatur habere perfectam caritatem; sed teneatur ad hoc tendere, & operam dare ut habeat caritatem perfectam.

Et eadem ratione non teneatur ad hoc quod illa impleat quæ ad perfectionem caritatis consequuntur; teneatur autem ut ad ea implenda intendat: contra quod facit contentens: unde non peccat, si ea prætermittat; sed si ea contemnat.

Similiter etiam non teneatur ad omnia exercitia quibus ad perfectionem pervenitur, sed ad illa quæ determinate sunt ei taxata secundum regulam quam professus est.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui transit ad religionem, non proficetur se esse perfectum, sed proficetur se adhibere studium ad perfectionem conse quendam; sicut etiam

etiam ille qui intrat scholas, non proficetur se scientem, sed proficetur se studentem ad scientiam acquirendam. Unde, sicut Augustinus dicit in VIII. de civit. Dei (cap. 11. à princ.) *Pythagoras noluit se sapientem profiteri, sed sapientis amatorem*. Et ideo religiosus non est transgressor professionis, si non sit perfectus, sed solum si contemnat ad perfectionem tendere.

Ad secundum dicendum, quod sicut diligere Deum ex toto corde tenentur omnes, est tamen aliqua totalitas perfectionis, quæ sine peccato prætermitti non potest; aliqua autem quæ sine peccato prætermittitur, dum tamen desit contemptus, ut supra dictum est (quæst. clxxxiv. art. 2. ad 3.) ita etiam omnes tam religiosi, quam seculares tenentur aliquantulum facere quicquid boni possunt: omnibus enim communiter dicitur Eccl. ix. 10. *Quicumque facere potest manus tua, instanter operare*. Est tamen aliquis modus hoc præceptum implendi, quo peccatum vitatur, scilicet si homo faciat quod potest, secundum quod requirit conditio sui status; dummodo contemptus non adsit agenda meliora, per quem animus firmatur contra spirituale profectum.

Ad tertium dicendum, quod quadam consilia sunt quæ si prætermittentur, tota vita hominis implicaretur negotiis secularibus; puta si quis haberet proprium, vel matrimonio uteretur, aut aliquid huiusmodi faceret, quod pertinet ad essentialia vota religionis: & ideo ad omnia talia consilia observanda religiosi tenentur. Sunt autem quadam consilia de quibusdam melioribus particularibus actibus, quæ prætermitti possunt absque hoc quod vita hominis secularibus actibus implicetur: unde non oportet quod ad omnia talia religiosi teneantur.

ARTICULUS III. 386

Utrum paupertas requiratur ad perfectionem religionis.

Inf. art. 4. cor. & ad 1. & opusc. xviii. cap. vii. & viii.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod paupertas non requiratur ad perfectionem religionis. Non enim videtur ad statum perfectionis pertinere illud quod illicite fit. Sed quod homo omnia sua relinquat, videtur esse illicitum. Apostolus enim II. ad Cor. viii. 12. dat formam fidelibus elemosynas faciendi, dicens: *Si voluntas prompta est, secundum id quod habet, accepta est, id est ut necessaria retinearis; & postea subdit: Non enim ut illis sit remissio, vobis autem tribulatio*. Glossa (interl.), id est „paupertas.“ Et super illud I. ad Tim. vi.

Habentes alimenta, & quibus tegamur dicit Glossa (interl.), Esti nihil intulerimus, vel „ablaturi simus; non tamen omnino abijcienda sunt hæc temporalia.“ Ergo videtur quod voluntaria paupertas non requiratur ad perfectionem religionis.

2. Præterea. Quicumque se exponit periculo, peccat. Sed ille qui omnibus suis relictis, voluntariam paupertatem seclatur, exponit se periculo & spirituali, secundum illud Prov. xxx. 9. *Ne forte egesset convulsus fuerit, & periret nomen Dei tui*: & Eccl. xxvii. 1. *Propter inopiam multi deliquerunt*: & etiam corporali: dicitur enim Eccl. vii. 13. *Sicut protegitur sapientia, sic protegitur pecunia*: & Philosophus dicit in IV. Ethic. (cap. 1. paulo à princ.) quod *videtur quadam perditio ipsius hominis esse corruptio divitiarum, quia per has homo vivit*. Ergo videtur quod voluntaria paupertas non requiratur ad perfectionem religionis.

3. Præterea. Virtus in medio consistit, ut dicitur in II. Ethic. (cap. vi.) Sed ille qui omnia dimittit per voluntariam paupertatem, non videtur in medio consistere, sed magis in extremo. Ergo non agit virtuose; & ita hoc non pertinet ad vitam perfectionem.

4. Præterea. Ultima perfectio hominis in beatitudine consistit. Sed divitiæ conferunt ad beatitudinem: dicitur enim Eccl. xxxi. 8. *Beatus dives qui inventus est sine macula*: & Philosophus dicit in I. Ethic. (cap. v. circa fin. & cap. x.) quod *organice divitiæ deserviunt ad felicitatem*. Ergo voluntaria paupertas non requiritur ad perfectionem religionis.

5. Præterea. Status Episcoporum est perfectior quam status religionis. Sed Episcopi possunt proprium habere, ut supra habitum est (quæst. præc. art. 6.) Ergo & religiosi.

6. Præterea. Dare elemosynam est opus maxime Deo acceptum, & sicut Chrysostr. dicit (hom. ix. in epist. ad Hebr. declinando ad finem) *medicamentum, quod maxime in penitentia operatur*. Sed paupertas excludit elemosynarum largitionem. Ergo videtur quod paupertas ad perfectionem religionis non pertineat.

Sed contra est quod Gregorius dicit in VIII. Mor. (cap. xv. à princ.) *Sunt nonnulli iustorum, qui ad comprehendendum culmen perfectionis accingunt; dum altiora intencius appetunt, exterius cuncta derelinquunt*. Sed accingi ad comprehendendum culmen perfectionis, proprie pertinet ad religiosos, ut dictum est (art. 1. & 2. præc.) Ergo eis competit ut per voluntariam paupertatem cuncta exterius derelinquant.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. præc.) status religionis est quoddam exercitium, & disciplina, per quam

pervenitur ad perfectionem caritatis. Ad quod quidem necessarium est quod aliquis affectum suum totaliter abstrahat à rebus mundanis: dicit enim Augustinus in X. Confess. (cap. xxxix.) ad Deum loquens: *Minus te amat qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat;* unde in Lib. LXXXIII. Q3. (quæst. xxxvi. cir. princ.) dicit Augustinus, quod nutrimentum caritatis est diminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditatis. Ex hoc autem quod aliquis res mundanas possidet, allicitur animus eius ad earum amorem. Unde Augustinus dicit in epist. ad Paulinum, & Therasiam (xxx. al. xxxi. v. à med.) quod *terrena diliguntur ut minus adepta quam concupita. Nam unde juvenis ille vestitus discessit, nisi quia magnis divitiis habebat? Aliud est enim nolle incorporare que desunt, aliud iam incorporata divellere: illa velut extranea repudiantur;* (a) *ista veluti membra prædicuntur.* Et Chrysostomus dicit super Matth. (hom. lxxv. ante med.) quod *apposito divitiarum majorum accendit flammam; & vehementior fit cupido.*

Et inde est quod ad perfectionem caritatis acquirendum primum fundamentum est voluntaria paupertas, ut aliquis absque proprio vivat, dicente Domino Matth. xix. 21. *Si vis perfectus esse, vende omnia que habes, & da pauperibus; & veni, sequere me.*

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Glossa (interl.) ibid. subdit, non ideo dicitur Apostolus, *scilicet ut vobis non sit triularios*, id est paupertas, quoniam melius esset omnia dare; sed infirmis timet, quos sic dare monet, ut egestatem non patiantur. Unde similiter etiam ex Glossa alia non est intelligendum, quod non liceat omnia temporalia abicere, sed quod non ex necessitate requiritur. Unde S. Ambrosius dicit in I. de off. (cap. xxx. ante med.) *Domini non vult, scilicet ex necessitate præcepti, simul effundi opes, sed dispensari: nisi forte ut Eligius boves suos occidit, & parit pauperes ex eo quod habuit, ut nulla causa veneretur domestica.*

Ad secundum dicendum, quod ille qui omnia sua dimittit propter Christum, non exponit se periculo neque spirituali, neque corporali. Spirituale enim periculum ex paupertate provenit, quando non est voluntaria: quia ex affectu congregandi pecunias, quem patiuntur illi qui involuntarie sunt pauperes, incidit homo in multa peccata, secundum illud I. ad Tim. ult. 9. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* Iste autem affectus deponitur ab his qui voluntariam paupertatem sequuntur; magis autem dominatur

in his qui divitias possident, ut ex supra dictis patet (in cor. art.) Corporale etiam periculum non imminet illis qui intentione sequendi Christum omnia sua relinquunt, divina providentia se committentes. Unde Augustinus dicit in Lib. II. de serm. Domini in monte (cap. xxvii. in princ.) *Quærentibus primum regnum Dei, & iustitiam eius, non debet subesse sollicitudo, ne necessaria desint.*

Ad tertium dicendum quod medium virtutis, secundum Phil. in II. Ethic. (cap. vi.) accipitur secundum rationem rectam, non secundum quantitatem rei. Et ideo quicquid potest fieri secundum rationem rectam, non est vitiosum ex magnitudine quantitatis, sed magis virtuosum. Effet autem præter rationem rectam, si quis omnia sua consumeret per incontinentiam, vel absque utilitate. Est autem secundum rationem rectam quod aliquis divitias abiciat, ut contemplationi sapientie vacet quod etiam Philosophi quidam legunt fecisse. Dicit enim Hieronymus in epist. ad Paulinum, *Crates ille Thebanus, homo quondam divitiis cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnam auri pondus abiecit, nec potuit se posse simul divitias, & virtutes possidere.* Unde multo magis secundum rationem rectam est ut homo omnia sua relinquat, ad hoc quod Christum perfecte sequatur. Unde Hieronymus dicit in epist. ad Rusticum monachum: *Christum nudum nudus sequere.*

Ad quartum dicendum, quod duplex est beatitudo, sive felicitas: una quidem perfecta, quam expectamus in futura vita; alia vero imperfecta, secundum quam aliqui dicuntur in hac vita beati. Vitæ autem presentis felicitas est duplex: una quidem secundum vitam activam; alia vero secundum vitam contemplativam, ut patet per Philosophum in X. Ethic. (cap. vii. & viii.). Ad felicitatem autem vitæ activæ, quæ consistit in exterioribus operationibus, instrumentaliter divitiæ coadiuvant: quia, ut Philosophus dicit in I. Ethic. (cap. viii.) *multa operantur per amicos, & per divitias, & per civilem potentiam, sicut per quendam organa.* Ad felicitatem autem contemplativæ vitæ non multum operantur, sed magis impediunt, in quantum sua sollicitudo impediunt animi quietem, quæ maxime necessaria est contemplanti. Et hoc est quod Philosophus dicit in X. Ethicor. (cap. viii. ante med.) quod *ad actiones multis opus est speculanti vero nulla talium, scilicet exteriorum bonorum, ad operationem necessitas, sed impediuntur sunt ad speculationem.* Ad futuram vero beatitudinem ordinari aliquis per caritatem. Et quia voluntaria paupertas est efficax exercitium

(a) Ita mss. Edit. ista vero veluti membra prædicuntur.

tium pervenienti ad perfectam caritatem, ideo multum valet ad ejectionem beatitudinem consequendam. Unde & Dominus Matth. xix. 21. dicit: *Vade, vende omnia que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo.* Divitiæ autem habite per se quidem natae sunt perfectionem caritatis impedire principaliter alligando animum, & distrahendo: unde dicitur Matth. xiii. 22, quod *sollicitudo seculi, & fallacia divitiarum suffocant verbum Dei*: quia, ut Gregorius dicit (hom. xv. in Evang. in med.) *dum hominum desiderium ad cor intrare non sinit, quasi nudum status vitalis necant.* Et ideo difficile est caritatem inter divitias conservare: unde Dominus dicit Matth. xix. quod *difficile intrabit in regnum celorum*: quod quidem intelligendum est de eo qui adhuc habet divitias: nam de eo qui affectum in divitiis ponit, dicit hoc esse impossibile secundum expositionem Chrysostomi (hom. lxxv. in Matth. ante med.) cum subdit: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam dicitur intrare in regnum celorum.* Et ideo non simpliciter dicitur esse beatus, sed qui *inventus est sine macula, & post aurum non abiit*: & hoc ideo, quia rem difficilem fecit: unde subditur: *Quis est hic, & laudabimus eum? scit enim mirabilia in vita sua, ut scilicet inter divitias positus divitias non amaret.*

Ad quintum dicendum, quod status episcopalis non ordinatur ad perfectionem adipiscendam, sed potius ut ex perfectione quam quis habet, alios gubernet, non solum ministrando spiritualia, sed etiam temporalia: quod pertinet ad vitam activam, in qua multa operanda occurrunt instrumentaliter per divitias, ut dictum est (in solut. præc.) Et ideo ab Episcopis, qui profitentur gubernationem gregis Christi, non exigitur ut proprio careant, sicut exigitur à religiosis, qui profitentur disciplinam perfectionis acquirendam.

Ad sextum dicendum, quod abrenuntiatio propriarum divitiarum comparatur ad elemosinarum largitionem, sicut universale ad particulare, & holocaustum ad sacrificium. Unde Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) quod *illi qui ex possessis rebus subsidia egenis ministrant, in bonis que faciunt, sacrificium offerunt, quia aliquid Deo immolant, & aliquid sibi reservant, qui vero nihil sibi reservant, offerunt holocaustum, quod est majus sacrificium.* Unde Hieronymus etiam contra Vigilantium (cap. v. cir. fin. & incipit, *Multa in erbe*) dicit: *Quod autem offeris, eos melius facere qui utuntur rebus suis, & pauperum factus possessionum suarum pauperibus dividunt, non à me tui, sed à Domino responditur: si vis perfectus esse, & secutus & tertius dicit: *Iste quem tu laudas, secundus & tertius gradus est, quem & nos recipimus; dummodo sciamus**

non prima secundus, & tertius preferenda. Et ideo ad excludendum errorem Vigilantium dicitur in Lib. de eccl. dogmatibus (cap. lxxi.) *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare: melius est pro intentione sequendi Dominum in finem donare, & absolutum sollicitudinis egere cum Christo.*

ARTICULUS IV. 887

Utrum perpetua continentia requiratur ad perfectionem religionis.

Supra quæst. LXXXVIII. art. II. cor. 1. & epist. xviii. cap. ix. & epist. xix. cap. 1. & in princ. super Jo. lect. 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod perpetua continentia non requiratur ad perfectionem religionis. Omnis enim vitæ christianæ perfectio ab Apostolis Christi cæpit. Sed Apostoli continentiam non videntur servasse, ut patet de Petro, qui secum legitur habuisse Matth. viii. Ergo videtur quod ad perfectionem religionis non requiratur perpetua continentia.

2. Præterea. Primum perfectionis exemplar vobis in Abraham ostenditur, cui Dominus dixit Gen. xvii. 1. *Ambula coram me, & esto perfectus.* Sed exemplatum non oportet quod excedat exemplar. Ergo non requiritur ad perfectionem religionis perpetua continentia.

3. Præterea. Illud quod requiritur ad perfectionem religionis, in omni religione invenitur. Sunt autem aliqui religiosi qui uxoriibus utuntur. Non ergo religiosi perfectio exigit perpetuam continentiam.

Sed contra est quod Apostolus II. ad Cor. vii. 1. dicit: *Mundum nos non ab omni inquinamento carnis, & spiritus, perfectentes sanctificationem nostram in timore Dei.* Sed munditia carnis, & spiritus conservatur per continentiam: dicitur enim I. Cor. vii. 34. *Mulier innupta, & virgo cogitat que Domini sunt, ut sit sancta spiritu, & corpore.* Ergo perfectio religionis requirit continentiam.

Respondeo dicendum, quod ad statum religionis requiritur substractio eorum per quæ homo impeditur ne feratur totaliter in Dei servitium. Usus autem carnalis copulæ retrahit animum ne totaliter feratur in Dei servitium, dupliciter. Uno modo propter vehementiam delectationis, ex cuius sequenti experientia augetur concupiscentia, ut etiam Philosophus dicit in III. Ethic. (cap. ult. à med.) Et inde est quod usus venerorum retrahit animum ab illa perfecta intentione tendendi in Deum. Et hoc est quod Augustinus dicit in I. Soliloquior. (cap. x. ante med.)

med.) Nihil esse sentio quod magis ex arce delectat animam virilem, quam blandimenta sponsum corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest. Alio modo propter sollicitudinem, quam ingerit homini de gubernatione uxoris, & filiorum, & rerum temporalium, quæ ad eorum sustentationem sufficiant. Unde Apostolus dicit (I. Cor. vii. 32.) quod qui sine uxore est, sollicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo; qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori.

Et ideo continentia perpetua requiritur ad perfectionem religionis, sicut voluntaria paupertas. Unde sicut damnatus est Vigilantius, qui adæquavit divitias pauperatis; ita damnatus est Jovinianus, qui adæquavit matrimonium virginitati.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio non solum pauperatis, sed etiam continentia introducta est per Christum, qui dicit Matth. xix. 12. Sunt enim qui castiaverunt seipsos propter regnum celorum: & postea subdit: Qui parvi capere capiat. Et ne alicui spes perveniendi ad perfectionem tolleretur, assumptæ ad perfectionis statum etiam illis quos invenit matrimonio junctos. Non autem poterat ab illis que injuria fieri quod viri uxores desererent; sicut abique injuria fiebat quod omnes divitias relinquere. Et ideo Petrum, quem invenit matrimonio junctum, non separavit ab uxore; Joannem tamen volentem nubere à nuptiis revocavit.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit in Lib. de bono conjugali (cap. xxxi. ante med.) melior est castitas celibatus quam castitas nuptiarum, quarum abraham habuit unam in usu, ambar in habitu: caste quippe conjugaliter vixit; esse autem castus sine conjugatio pariter, sed tunc non oportuit. Nec tamen qui antiqui patres perfectionem animi simul cum divitiis, & matrimonio habuerunt, quod ad magnitudinem virtutis pertinebat, propter hoc infirmiores quique debent presumere se tanta esse virtutis ut cum divitiis, & matrimonio possint ad perfectionem pervenire; sicut nec aliquis presumit hostes inermis invadere, quia Sampson cum mandibula asini multos hostium peremit. Nam illi patres, si tempus fuisset continentie, & paupertatis servandæ, studiosius hoc implerent.

Ad tertium dicendum, quod illi modi vendi secundum quos homines matrimonio utuntur, non sunt simpliciter & absolute loquendo religiones, sed secundum quid, inquantum scilicet in aliquo participant quadam quo ad statum religionis pertinent.

ARTICULUS V.

883.

Utrum obedientia pertineat ad perfectionem religionis.

Opus. xviii. cap. x. & opus. xix. cap. i.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod obedientia non pertineat ad perfectionem religionis. Illa enim videtur ad perfectionem religionis pertinere quæ sunt supererogationis, ad quæ non omnes tenentur. Sed ad obedientiam prelati suis omnes tenentur, secundum illud Apostoli ad Hebr. ult. 17. Obedite præpositis vestris, & subjacete eis. Ergo videtur quod obedientia non pertineat ad perfectionem religionis.

Præterea, Obedientia pertinet videtur proprie ad eos qui debent regi sensu alieno; quod est indideretorum. Sed Apostolus dicit ad Hebr. v. 14. quod perfectiorum est solidus civis qui pro consuetudine exercitiorum habent sensus ad discretionem boni, & mali. Ergo videtur quod obedientia non pertineat ad statum perfectorum.

Præterea, Si obedientia requireretur ad perfectionem religionis, oporteret, quod omnibus religiosis conveniret. Non autem omnibus convenit: sunt enim quidam religiosis solitariam vitam agentes, qui non habeant superiores, quibus obediant: prelati etiam religionum ad obedientiam non videntur teneti. Ergo obedientia non videtur pertinere ad religionis perfectionem.

Si votum obedientie ad religionem requireretur, consequens esset quod religiosis teneretur prelati suis in omnibus obedire, sicut & per votum continentie tenentur ab omnibus veneris abstinere. Sed non tenentur prelati suis obedire in omnibus, ut supra habitum est (quæst. civ. art. 5.) cum de virtute obedientie ageretur. Ergo votum obedientie non requiritur ad religionem.

Præterea, Illa servitia sunt Deo maxime accepta qua libenter, & non ex necessitate fiunt, secundum illud II. ad Cor. ix. 7. Non ex tristitia, aut ex necessitate. Sed illa que fiunt ex obedientia, sunt ex necessitate præcepti. Ergo laudabilis sunt bona opera que quis propria sponte facit. Votum ergo obedientie non competit religioni, per quam homines quaerunt ad meliora pervenire.

Sed contra, Perfectio religionis maxime consistit in imitatione Christi, secundum illud Matth. xix. 21. Si vis perfectus esse &c. sequere me. Sed in Christo maxime commendatur obedientia, secundum illud ad Philip. ii. 8. Factus est obediens usque ad mortem. Ergo videtur quod obedientia pertineat ad perfectionem religionis.

Ref-

Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est (art. 2. & 3. huj. quæst.) status religionis est quadam disciplina, vel exercitium tendendi in perfectionem. Quicumque autem instruuntur, vel exercitantur, ut perveniant ad aliquem finem, oportet quod directionem alicujus sequantur, secundum cuius arbitrium instruuntur, vel exercitentur, ut perveniant ad illum finem, quasi discipuli sub magistro. Et ideo oportet quod religiosi in his que pertinent ad religionem vitam, alicujus instructioni, & imperio subdantur: unde & vii. quæst. 1. (cap. Hoc nequaquam dicitur Monachibus, vita subjectioni habet verum, & disciplinam. Imperio autem, & alterius instructioni subicitur homo per obedientiam: & ideo obedientia requiritur ad religionis perfectionem.

Ad primum ergo dicendum, quod obedire prelati in his que pertinent ad necessitatem vitæ, non est supererogationis, sed omnibus commune: sed obedire in his que pertinent ad exercitium perfectionis, pertinet proprie ad religiosos: & comparatur ista obedientia ad aliam, sicut universale ad particulare. Illi enim qui in seculo vivunt, aliquid sibi retinent, & aliquid Deo largiuntur: & secundum hoc obedientie prelatorum subduntur. Illi vero qui vivunt in religione, totaliter se, & sua tribunt Deo, ut ex supra dictis patet (art. 3. huj. quæst.) unde obedientia eorum est universalis.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Philosophus dicit in II. Ethic. (cap. 1. & 11.) homines exercitantes se in operibus perveniunt ad aliquos habitus, qui cum acquisierint, eosdem actus maxime possunt operari. Sic ergo obediendo, illi qui non sunt perfectionem adepti, ad perfectionem perveniunt; illi autem qui jam sunt perfectionem adepti, maxime prompti sunt ad obediendum, non quasi indigentes dirigi ad perfectionem acquirendam, sed quasi per hoc se conservantes in eo, quod ad perfectionem pertinet.

Ad tertium dicendum, quod subiectio religiosorum principaliter attenditur ad Episcopos, qui comparantur ad eos, sicut perfectiores ad perfectos, ut patet per Dionysium vi. cap. eccl. Hier. (ante med.) ubi etiam dicit, quod monachorum ordo Pontificum consuetudinis virtutibus mancipatur, & divinis eorum illuminationibus educitur. Unde ab Episcoporum obedientia nec eremitæ, nec etiam prelati religionum excusantur: & ista diocesanis Episcopis totaliter, vel ex parte sunt exempti, obligantur tamen ad obediendum summo Pontifici, non solum in his que sunt communia aliis, sed etiam in his que specialiter pertinent ad disciplinam religionis.

Ad quartum dicendum, quod votum obedientie.

S. Thom. Op. Tom. IV.

ad religionem pertinens, se extendit ad dispositionem totius humanæ vitæ: & secundum hoc votum obedientie habet quandam universalitatem, licet non se extendat ad omnes particulares actus, quorum quidam ad religionem non pertinent, quia non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionem Dei, & proximi; sicut confessio, batus, vel levatio scilicet de, tetras, & similia, que non cadunt sub voto, nec sub obedientia; quidam vero etiam contrariantur religioni. Nec est simile de voto continentie, perquam excluduntur adus omnino perfectioni religionis contrarii, quod non potest. Ad quintum dicendum, quod necessitas coactionis facit involuntarium, & ideo excludit rationem laudis; & merito sed necessitas consequens obedientiam non est necessitas coactionis, sed liberæ voluntatis, inquantum homo volens obedire, licet forte non vellet id quod mandatur, secundum se consideratum implere. Et ideo quia necessitas aliqua faciendi que secundum se non placent, per votum obedientie homo se subicit propter Deum, ex hoc ipso ea que facit, sunt Deo magis accepta, etiam si sint minoria: quia nihil majus potest homo Deo dare quam quod propriam voluntatem propter ipsum voluntariis actibus subicit. Unde in collationibus Patrum (collat. xviii. cap. vii. patam a prince) dicitur, deterimimus genus monachorum esse servitatis: quia sui necessitates curantes, absterunt a saniorum iugo, habent libertatem agentis quid libitum fuerit; & tamen magis quam hi quæ in exortibus degunt, in operibus, diebus ac noctibus consumuntur. Ita sicut dicitur in collationibus Patrum (collat. xviii. cap. vii. patam a prince) dicitur, deterimimus genus monachorum esse servitatis: quia sui necessitates curantes, absterunt a saniorum iugo, habent libertatem agentis quid libitum fuerit; & tamen magis quam hi quæ in exortibus degunt, in operibus, diebus ac noctibus consumuntur.

ARTICULUS VI.

889.

Utrum requiratur ad perfectionem religionis quod paupertas, continentia, & obedientia, eadem in votum, sub voto, &c. & c.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod non requiratur ad perfectionem religionis quod prædicta tria, scilicet paupertas, continentia, & obedientia, cadant sub voto. Disciplina enim perfectionis assumentem ex traditione Domini est accepta. Sed Dominus dicit formam perfectionis Matth. xix. 21. dicit: Si vis perfectus esse, vende omnia que habes, & da pauperibus, nulla mercede facta de voto. Ergo videtur quod votum non requiratur ad disciplinam religionis.

Præterea, Votum consistit in quadam

Xx

pro-

promissione Deo facta: unde Eccle. v. 3; cum dixisset Sapiens, *Si quis iuraverit Deo, ne moris reddere, statim subdit: Dissiplet enim et infidelis, & stulta promissio.* Sed ubi est exhibitio rei, non requiritur promissio. Ergo sufficit ad perfectionem religionis quod aliquis servet pauperatē, continentiam, & obedientiam absque voto.

3. Præterea Augustinus dicit ad Pollentium de adulteris conjugii (Lib. I. cap. xiv. in princ.) *Haec sunt in nostris officiis gratiora, quæ cum liceat nobis non impendere, tamen causa dilectionis impediuntur.* Sed ea quæ fiunt sine voto, licet non impendere; quod non licet de his quæ sunt cum voto. Ergo videtur gratiam esse Deo, si quis pauperatē, continentiam, & obedientiam absque voto servaret. Non ergo votum requiritur ad perfectionem religionis.

Sed contra est quod in veteri lege Nazarei cum voto sanctificabantur, secundum illud Num. vi. 2. *Vir, sive mulier, cum fecerint votum, ut sanctificentur, & se abstergeant Domino consecrare &c.* Per eos autem significantur illi qui ad perfectionem suam perveniunt, ut dicit Glossa Gregorii ibid. (Lib. II. Moral. cap. xxvi. vers. fin.) *Ergo votum requiritur ad statum perfectionis.*

Respondeo dicendum, quod ad religiosos pertinet quod sint in statu perfectionis, sicut ex supradictis patet (quæst. clxxxiv. art. 3.) Ad statum autem perfectionis requiritur obligatio ad ea quæ sunt perfectionis: quæ quidem Deo fit per votum. Manifestum est autem ex præmissis (art. 3. 4. & 5. huj. quæst.) quod ad perfectionem christianæ vitæ pertinet paupertas, continentia, & obedientia. Et ideo religionis status requirit ut ad hæc tria aliquis voto obligetur. Unde Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) *Cum quis omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo venerit, holocaustum est: quod quidem pertinere postea dicit ad eos qui præsens sæculum deserunt.*

Ad primum ergo dicendum, quod ad perfectionem vitæ Dominus pertinere dixit quod aliquis eum sequatur, non qualitercumque, sed ut ulterius retro non abierit: Unde & ipse dicit Lucæ ix. 62. *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Et quamvis quidam de discipulis ejus retrorsum abierint; tamen Petrus loco aliorum Domino interroganti, *Namquid & vos vultis abire?* respondit: *Domine ad quem ibimus?* Unde & Augustinus dicit in Lib. II. de consensu Evang. (cap. xvii. in fin.) quod *sicut Mattheus, & Marcus narrant, Petrus, & Andreas, non solum ad terram navibus, tamquam causa redeunt, secuti sunt eum, sed sanquam ju-*

ventem ut sequerentur. Hæc autem immobilitas sequelæ Christi firmatur per votum. Et ideo votum requiritur ad perfectionem religionis.

Ad secundum dicendum, quod perfectio religionis requiritur, sicut Gregorius dicit (loc. sup. cit.) ut aliquis omne quod vivit Deo exhibeat. Sed homo non potest totam vitam suam Deo actu exhibere, quia non est tota simul, sed successive agitur. Unde non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere nisi per voti obligationem.

Ad tertium dicendum, quod inter illa quæ licet nobis non impendere, est etiam propria libertas, quam homo ceteris rebus cariorē habet. Unde cum aliquis propria sponte voto sibi adigit libertatem abstinendi ab his quæ ad Dei servitium pertinent, hoc fit Deo acceptissimum. Unde Augustinus dicit in epist. ad Armentar. & Paulinam. (cxxxvii. al. xlvi. vers. fin.) *Non te vovisse putat; immo gaudere tibi non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Felix necessitas, qua in meliorem compellit.*

ARTICULUS VII. 890

Utrum convenienter dicatur, in his tribus votis consistere religionis perfectionem.

Infr. quæst. clxxxviii. art. 1. ad 2. & art. 2. ad 2. & ver. quæst. 11. art. 11. ad 3. & opusc. xviii. cap. xv.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod inconvenienter dicatur, in his tribus votis consistere religionis perfectionem. Perfectio enim vitæ magis consistit in interioribus quam in exterioribus actibus, secundum illud ad Rom. xiv. 17. *Non est regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, pax, & gaudium in Spiritu Sancto.* Sed per votum religionis aliqui obligantur ad ea quæ sunt perfectionis. Ergo magis deberent ad religionem pertinere vota interiorum actuum (puta continentiationis, dilectionis Dei, & proximi, & aliorum hujusmodi) quam votum paupertatis, continentię, & obedientię, quæ pertinent ad exteriores actus.

2. Præterea. Prædicta tria cadunt sub voto religionis, in quantum pertinent ad quoddam exercitium tendendi in perfectionem. Sed multa alia sunt, in quibus religiosi exercitantur, sicut abstinencia, vigilia, & alia hujusmodi. Ergo videtur quod inconvenienter ista tria vota dicantur essentialiter ad statum perfectionis pertinere.

3. Præterea. Per votum obedientię aliqui obligantur ad omnia implenda secundum præceptum superioris, quæ ad exercitium perfectionis

tionis pertinet. Ergo sufficit votum obedientię absque aliis duobus votis.

4. Præterea. Ad exteriora bona pertinent non solum divitiæ, sed etiam honores. Si ergo per votum paupertatis religiosi terrenas divitias abdicant, oportet esse etiam aliud votum per quod honores mundanos continentant.

Sed contra est quod dicitur extra de statu monach. (cap. *Cum ad monasterium*) quod *custodia castitatis, & abdicatio proprietatis sunt gemina regulæ monachali.*

Respondeo dicendum, quod religionis status potest considerari tripliciter. Uno modo, secundum quod est quoddam exercitium tendendi in perfectionem caritatis: alio modo, secundum quod quietat animum humanum ab exterioribus sollicitudinibus, secundum illud I. ad Cor. vi. 32. *Volo vos sine sollicitudine effectivum modo, secundum quod est quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se, & sua offert Deo: Et secundum hoc ex his tribus votis integratur religionis status.*

Primo enim quantum ad exercitium perfectionis requiritur quod aliquis se removeat illa per quæ possit impediri ne totaliter ejus affectus tendat in Deum, in quo consistit perfectio caritatis. Hujusmodi autem sunt tria: primum quidem cupiditas exteriorum bonorum, quæ tollitur per votum paupertatis: secundum autem est concupiscentia sensibilibus delectationum, inter quas præcellunt delectationes venereæ, quæ excluduntur per votum continentię: tertium autem est inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per votum obedientię.

Similiter autem sollicitudinis secularis inquietudo præcipue ingeritur homini circa tria: primo quidem circa dispensationem exteriorum rerum; & hæc sollicitudo per votum paupertatis homini auferitur: secundo circa gubernationem uxoris, & filiorum; quæ amputatur per votum continentię: tertio circa dispositionem priorum actuum; quæ amputatur per votum obedientię, quo aliquis se alterius dispositioni committit. Similiter etiam holocaustum est, cum aliquis totum quod habet, offert Deo, ut Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) *Habet autem homo triplex bonum, secundum Philosophum in I. Ethic. (cap. viii. cir. princ.) primo quidem exteriorum rerum; quas quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntariæ paupertatis: secundo autem bonum proprii corporis; quod aliquis præcipue offert Deo per votum continentię, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis: tertium autem bonum est animæ; quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, qua*

S. Th. Op. Tom. IV.

aliquis offert Deo propriam voluntatem, per quam homo utitur omnibus potentis, & habitibus animæ. Et ideo convenienter ex tribus votis status religionis integratur.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. huj. quæst.) votum religionis ordinatur sicut in finem ad perfectionem caritatis, ad quam pertinent omnes interiores actus virtutum, quarum mater est caritas, secundum illud I. ad Corinth. xii. 4. *Caritas patiens est, benigna est &c.* Et ideo interiores actus virtutum (puta humilitatis, patientię, & hujusmodi) non cadunt sub voto religionis, quod ordinatur ad ipsos sicut ad finem.

Ad secundum dicendum, quod omnes alia religionum observantia ordinantur ad prædicta tria principalia vota. Nam si quæ sunt instituta in religionibus ad procurandum victum, puta labor, mendicitas, vel alia hujusmodi, referuntur ad pauperatē; ad cuius conservationem religiosi per hos modos victum suum procurant. Alia vero quibus corpus maceratur, sicut vigilia, jejunia, & si quæ sunt hujusmodi, directe ordinantur ad votum continentię observandum. Si quæ vero in religionibus instituta sunt pertinentia ad humanas actus, quibus aliquis ordinatur ad religionis finem, scilicet ad dilectionem Dei, & proximi (puta lectio, oratio, visitatio infirmorum, vel si aliquid aliud est hujusmodi) comprehenduntur sub voto obedientię, quod pertinet ad voluntatem, quæ secundum dispositionem alterius suos adus ordinat ad finem. Determinatio autem habitus pertinet ad omnia tria vota, tamquam signum obligationis. Unde habitus regularis simul datur, vel benedicitur cum professione.

Ad tertium dicendum, quod per obedientiam aliquis offert Deo suam voluntatem: cui etsi subiciantur omnia humana, quædam tamen sunt quæ specialiter sibi tantum subduntur, scilicet actiones humanæ; nam passiones pertinent etiam ad appetitum sensitivum. Et ideo ad cobibendum passiones carnalium delectationum, & exteriorum appetituum impediendes perfectionem vitæ, necessarium fuit votum continentię, & paupertatis; sed ad disponendum actiones proprias, secundum quod requiritur perfectionis status, requiritur votum obedientię.

Ad quartum dicendum, quod, sicut Philosophus dicit in IV. Eth. (cap. 111. cir. med.) honor proprie, & secundum veritatem non debetur nisi virtuti. Sed quia exteriora bona instrumentaliter deserviunt ad quosdam actus virtutum, ex consequenti etiam coram excellentie honor aliquis exhibetur, & præcipue vulgo, quod solam excellentiam exteriorum

Xx 2

recognoscit. Honori ergo qui Deo, & Sanctis omnibus exhibetur propter virtutem, ut dicitur in Psalm. cxxxviii. 17. *Mibi autem nimis honorati sunt amici sui, Deus, abrenunciare non competit religionis, qui ad perfectionem virtutis tendunt; honori autem qui exhibetur exteriori excellentiæ, abrenuntiant ex hoc ipso quod secularem vitam derelinquunt: unde ad hoc non requiritur speciale votum.*

ARTICULUS VIII. 891

Utrum votum obedientiæ sit potissimum inter tria vota religionis.

Inf. quæst. CLXXXVIII. art. 7. ad 3.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod votum obedientiæ non sit potissimum inter tria vota religionis. Perfectio enim religiosæ vitæ à Christo fumpsit exordium. Sed Christus specialiter dedit consilium de paupertate; non autem invenitur dedisse consilium de obedientiâ. Ergo votum paupertatis est potius quam votum obedientiæ.

2. Præterea. Eccl. xxvi. 20. dicitur, quod *omnis ponderatio non est digna animæ continentis.* Sed votum dignioris rei est eminentius. Ergo votum continentiæ est eminentius quam votum obedientiæ.

3. Præterea. Quanto aliquod votum est potius, tanto videtur esse magis indispensabile. Sed vota paupertatis, & continentie sunt adeo annexa regulæ monachati, ut contra ea nec summus Pontifex possit licentiam indulgere; sicut dicit quædam Decretalis de statu monachorum (cap. *Cum ad monasterium*) qui tamen potest indulgere ut religiosus non obediat suo prelato. Ergo videtur quod votum obedientiæ sit minus voto paupertatis, & continentie.

Sed contra est quod Gregorius dicit in XXXV. Moral. cap. x. cir. pñic. *Obedientiæ vitium iure præponitur: quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria martiratur.* Sed vota religionis sunt quædam holocausta, sicut supra dictum est (art. 1. huj. quæst. & art. 3. ad 6.) Ergo votum obedientiæ est præcipuum inter omnia religionis vota.

Respondendo dicendum, quod votum obedientiæ est præcipuum inter tria vota religionis. Et hoc triplici ratione.

Primo quidem quia per votum obedientiæ aliquid majus homo offert Deo scilicet ipsam voluntatem; quæ est potior quam corpus pro-

prium, quod offert homo Deo per continentiam, & quam res exteriores, quas offert homo Deo per votum paupertatis. Unde illud quod fit ex obedientiâ, est magis Deo acceptum quam id quod fit per propriam voluntatem, secundum illud Hieronymi, quod dicit ad Rusticum monachum: *Ad illud tendit oratio, ut doceam, te non tuo arbitrio dimitteendum; & post pauca subdit: Non facias quod vis; comedas quod iuberis; habeas quantum acceperis vestiaris quod datur.* Unde & jejunium non redditur Deo acceptum cum propria voluntate, secundum illud Isa. lviii. 3. *Eccc in diebus jejunii vestri invenitur voluntas vestra.* Secundo quia votum obedientiæ continet sub se alia vota sed non convertitur: nam religiosus, etsi teneatur ex voto continentiam servare, & paupertatem; tamen hæc etiam sub obedientiâ cadunt, ad quam pertinent multa alia præter continentiam, & paupertatem servare. Tertio quia votum obedientiæ proprie se extendit ad actus propinquos fini religionis. Quanto autem aliquid propinquius est fini, tanto melius est.

Et inde etiam est quod votum obedientiæ est religioni essentialius. Si enim aliquis absque voto obedientiæ voluntariam paupertatem, & continentiam etiam voto servet, non propter hoc pertinet ad statum religionis, qui præfertur etiam ipsi virginitati ex voto observatæ: dicit enim Augustinus in Libro de virginitate (cap. xlv. in fin.) *Nemo, quantum patris, ausus fuerit virginitatem præferre (a) monasterio.*

Ad primum ergo dicendum, quod consilium obedientiæ includitur in ipsa Christi sequela: qui enim obedit, sequitur alterius voluntatem. Et ideo magis pertinet ad perfectionem quam votum paupertatis: quia ut Hieronymus dicit super Mattheum (cap. xix. super illud, *Eccc nos reliquimus &c.*), id quod perfectionis est, addidit Petrus, cum dixit: *Et secuti sumus te.*

Ad secundum dicendum, quod ex verbo illo non habetur quod continentia præferatur omnibus aliis actibus virtuosis, sed conjugali castitati, vel etiam exterioribus divitiis auri, & argenti, quæ pondere mensurantur. Vel per continentiam intelligitur universaliter abtinentia ab omni malo, ut supra habitum est (quæst. clv. art. 4. ad 1.)

Ad tertium dicendum, quod Papa in voto obedientiæ non potest sic cum religioso dispensare, ut nulli prelato teneatur obedire in his quæ ad perfectionem vitæ pertinent: non enim potest eum à sua obedientiâ ex-

(a) Ita mss. & edit. passim. Augustinus martyrio, ut retulit S. Thomas ipse supra quæst. cxxiv. art. 3. & cl. art. 3.

mere; potest tamen eum eximere ab inferioris prelati subiectione; non enim est in voto obedientiæ dispensare.

ARTICULUS IX. 892

Utrum religiosus semper peccet mortaliter transgrediendo ea quæ sunt in regula.

Sup. quæst. lxxxviii. art. 18. ad 4. & 19. dist. xxxviii. quæst. 1. art. 4. quæst. 1. ad 5. & quodl. 1.

Dist. cxxviii. art. 20.

AD nonum sic proceditur. Videtur quod religiosus semper peccet mortaliter transgrediendo ea quæ sunt in regula. Facere enim contra votum est peccatum damnabile, ut patet per id quod Apostolus dicit I. Timoth. v. 11. quod *videtur quæ volunt nubere, damnationem habent, quia primam fidem iritam fecerunt.* Sed religiosi voto professionis ad regulam adtinguntur. Ergo peccant mortaliter transgrediendo ea quæ in regula continentur.

2. Præterea. Regula imponitur religioso sicut lex quædam. Sed ille qui transgreditur præceptum legis, peccet mortaliter. Ergo videtur quod monachus transgrediens ea quæ sunt in regula, peccet mortaliter.

3. Præterea. Contemptus inducit peccatum mortale. Sed quicumque frequenter aliquid iterat, quod non debet facere, videtur ex contemptu peccare. Ergo videtur quod si religiosus frequenter transgreditur id quod est in regula, peccet mortaliter.

Sed contra est quod status religionis est securior quam status secularis vitæ: unde Gregorius in princ. Moral. (in epist. ad Leand. Episc. super exposit. Lib. Job cap. 1. 4. princ.) comparat vitam secularem mari fluctuanti, vitam autem religionis portui tranquillo. Sed si quælibet transgressio eorum quæ in regula continentur, religiosum obligaret ad peccatum mortale, status religionis esset periculosissimus propter multitudinem observandarum. Non ergo quælibet transgressio eorum quæ in regula continentur, est peccatum mortale.

Respondendo dicendum, quod in regula continentur aliquid dupliciter, sicut ex dictis patet art. 7. huj. quæst. ad 1. & 2. Uno modo sicut finis regulæ, puta ea quæ pertinent ad actus virtutum: & horum transgressio, quantum ad ea quæ cadunt communiter sub præcepto, obligat ad mortale; quantum vero ad ea quæ excedunt communiter necessitatem præcepti, non obligat ad mortale, nisi propter contemptum: quia, sicut supra dictum est, art. 2. huj. quæst. religiosus non tenetur esse

perfectus, sed ad perfectionem tendere; cui contrariatur perfectio contemptus.

Alio modo continetur aliquid in regula pertinens ad exterius exercitium, sicut sunt omnes exteriores observantie; inter quas sunt quædam ad quas obligatur religiosus ex voto professionis. Votum autem professionis respicit principaliter tria prædicta, scilicet paupertatem, continentiam, & obedientiam; alia vero omnia ad hæc ordinantur. Et ideo transgressio horum trium obligat ad mortale; aliorum autem transgressio non obligat ad mortale: nisi vel propter contemptum regulæ, quia hoc directe contrariatur professioni, per quam aliquis vovit regularem vitam; vel propter preceptum sive oretenus à prelato factum, sive in regula expressum, quia hoc esset facere contra obedientiæ votum.

Ad primum ergo dicendum, quod ille qui proficitur regulam, non vovet servare omnia quæ sunt in regula; sed vovet regularem vitam, quæ essentialiter consistit in tribus prædictis. Unde & in quibusdam religionibus cautius aliqui profitentur non quidem regulam, sed vivere secundam regulam, id est vivere ad hoc ut aliquis mores suos informet secundam regulam, sicut secundum quoddam exemplar: & hoc tollitur per contemptum. In quibusdam autem religionibus adhuc cautius profitentur obedientiam secundam regulam; ita quod professioni non contrariatur nisi id quod est contra præceptum regulæ; transgressio vero, vel omisio aliorum obligat solum ad peccatum veniale: quia, sicut dictum est (art. 7. huj. quæst. ad 2.) hujusmodi dispositiones sunt ad principalia vota. Peccatum autem veniale est dispositio ad mortale, ut supra dictum est (1. 2. quæst. lxxxviii. art. 3.) In quantum impedit ea quibus aliquis disponitur ad observanda principalia præcepta legis Christi, quæ sunt præcepta caritatis. In aliqua tamen religione, scilicet Ordinis Fratrum Prædicatorum, transgressio talis, vel omisio ex suo genere non obligat ad culpam neque mortalem, neque venialem, sed solum ad penam taxatam sustinendam: quia per hunc modum ad talia observanda obligantur: qui tamen possent venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentia, vel libidine, seu contemptu.

Ad secundum dicendum, quod non omnia quæ continentur in lege, traduntur per modum præcepti; sed quædam proponuntur per modum ordinationis cuiusdam, vel statuti obligantis ad certam penam. Sicut ergo in lege civili non facit semper dignum poena mortis corporalis transgressio legalis statuti; ita nec in lege Ecclesiæ omnes ordinationes, vel publica statuta obligant ad mortale; & similiter nec omnia statuta regulæ.

Ad tertium dicendum, quod tunc committitur

mittit aliquis, vel transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ; & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, vel regulam: quando autem è converso propter aliquam particularem causam, puta concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, vel regulæ non peccat ex contemptu, sed ex aliqua alia causa; etiam si, frequenter ex eadem causa, vel alia simili peccatum iteret: sicut & Augustinus dicit in Libro de natura, & gratia (cap. xxix. à med.) quod non omnia peccata committuntur ex contemptu superbia. Frequentia tamen peccati diffinitive inducit ad contemptum, secundum illud Proverb. xvi. 3. *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

ARTICULUS X. 893

Utrum religiosus eodem genere peccati, gravior peccet quam secularis.

Sup. quæst. CLXXXIV. art. 8. cor. fin. & IV. dist. xiv. quæst. 1. art. 5. quæst. 3. ad 3.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod religiosus eodem genere peccati non gravior peccet quam secularis. Dicitur enim II. Paralip. xxx. 18. *Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum; & non imputabit eis, quod minus sanctificati sunt.* Sed magis videntur Religiosi ex toto corde Dominum Deum patrum suorum sequi quam seculares, qui ex parte se, & sua Deo dant, & ex parte sibi referant, ut Gregorius dicit super Ezech. (hom. xx. inter med. & fin.) Ergo videtur quod minus imputetur eis, si in aliquo à sanctificatione deficient.

2. Præterea. Ex hoc quod aliquis bona opera facit, minus contra peccata ejus Deus irascitur: dicitur enim II. Paralip. xix. 2. *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia jungens: & idcirco iram quidem Domini mereris, sed bona opera inventa sunt in te.* Religiosi autem plura bona opera faciunt quam seculares. Ergo si aliqua peccata faciunt, minus contra eos Deus irascitur.

3. Præterea. Præfens vita sine peccato non transigitur, secundum illud Jacobi 1. 2. *In multis offendimus omnes.* Si ergo peccata religiosorum essent graviora peccatis secularium, sequeretur quod religiosi essent peioris conditionis quam seculares, & sic non esset sanum consilium ad religionem transire.

Sed contra est quod de majori malo magis videtur esse dolendum. Sed de peccatis eorum qui sunt in statu sanctitatis, & perfec-

tionis, maxime videtur esse dolendum: dicitur enim Hierem. xxiii. 9. *Contritum est cor meum in medium mei: & postea subdit: Propheta namque, & Sacerdos pollutus sunt; & in domo mea inveni malum eorum.* Ergo religiosi, & alii qui sunt in statu perfectionis, ceteris paribus, gravior peccant.

Respondetur dicendum, quod peccatum quod à religiosis committitur, potest esse gravior peccato secularium ejusdem speciei tripliciter. Uno modo, si sit contra votum religionis: puta si religiosus fornicetur, vel furetur: quia fornicando facit contra votum continentie, & furando facit contra votum paupertatis, & non solum contra præceptum divinæ legis. Secundo, si ex contemptu peccet: quia ex hoc videtur esse magis ingratus divinis beneficiis, quibus est sublimatus ad statum perfectionis; sicut Apostolus dicit ad Heb. x. quod fidelis graviora meretur supplicia ex hoc quod peccando filium Dei conculat per contemptum. Unde & Dominus conquiretur Hierem. xi. 15. *Quid est quod dilectus meus facit in domo mea, fœdera multa? Tertio modo peccatum religiosi potest esse majus propter scandalum: quia ad vitam ejus plures respiciunt: unde dicitur Hierem. xxiii. 14. *In prophetis Hierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacii; & confortaverunt manus pessimorum, ut non converterentur, unusquisque à malitia sua.**

Si vero religiosus non ex contemptu, sed ex infirmitate, vel ex ignorantia aliquod peccatum quod non est contra votum suæ professionis, committat absque scandalo, puta in occulto, levius peccat eodem genere peccati quam secularis: quia peccatum ejus si sit leve, quasi absorbetur ex multis operibus bonis, quæ facit; & si sit mortale, facilius ab eo resurgit. Primo quidem propter intentionem, quam habet rectam ad Deum; quæ est ad horam interficiatur, de facili ad pristina reparatur. Unde super illud Psalm. xxxvi. *Cum ceciderit, non collidetur, dicit Origenes (hom. xv. in hunc Psalm. inter princ. & med.) Injustus si peccaverit, non paenitet, & peccatum suum emendare nescit; justus autem scit emendare, sicut corrigere: sicut ille qui dixerat. Nescio hominem, paulo post cum respectu fuisset à Domino, siere scit amarissime; & ille qui de recto mulierem viderat, & concupierat eam, dicere scit: Peccavi, & malum coram te feci. Juvatur etiam à sociis ad resurgendum, secundum illud Eccl. iv. 10. *Si unus ceciderit ab altero suscitetur. Vt soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.**

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur de his quæ pro infirmitatem, vel ignorantiam committuntur, non autem de his quæ committuntur per contemptum.

Ad

Ad secundum dicendum, quod Josaphat etiam, cui illa verba dicuntur, non ex malitia, sed ex quadam infirmitate humanæ affectionis peccavit.

Ad tertium dicendum, quod justus non de facili peccat ex contemptu; sed quandoque labuntur in aliquod peccatum ex ignorantia, vel infirmitate, à quo de facili relevantur. Si autem perveniant ad hoc quod ex contemptu peccent, efficiuntur pessimi, & maxime incorrigibiles, secundum illud Hierem. 11. 20. *Constituisti jugum, dirupisti vincula, dixisti: Non serviam. In omni colle sublimi, & sub omni ligno fronsoso tu profertur barba meretrix. Unde Augustinus dicit in epist. ad plebem Flippontensem (LXXVIII. al. CXXXVIII. cit. fin.) *Ex quo Deo servire cepti, quomodo difficile sum expertus majores quam qui in monasteriis profecerunt, ita non sum expertus peiores quam qui in monasteriis ceciderunt.**

QUÆSTIO CLXXXVII.

De his quæ competunt religiosi, in sex articulos divisa.

DEinde considerandum est de his quæ competunt religiosi: & circa hoc quaruntur sex.

Primo, utrum liceat eis docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

Secundo, utrum liceat eis de negotiis secularibus se intromittere.

Tertio, utrum teneantur manibus operari.

Quarto, utrum liceat eis eleemosynas vendere.

Quinto, utrum liceat eis mendicare.

Sexto, utrum liceat eis vestimenta ceteris viliora deferre.

ARTICULUS I. 894

Utrum religiosi liceat docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

Opusc. xviii. cap. ult. & opusc. xix.

AD primum sic proceditur. Videtur quod religiosus non liceat docere, prædicare, & alia hujusmodi facere. Dicitur enim vii. quæst. 1. (cap. Hoc nequaquam) in quodam statuto Constantinopolitanae Synodi: *Vita monachorum subjectionis habet verbum, & discipulatus, non docendi, vel præfidentis, vel ascendendi aior.* Hieronymus etiam dicit ad Riparium, & Desiderium (Lib. cont. Vigilant. cap. vi. à princ. & incipit, *Multa in orbe Monachus non doctus, sed plangens habet officium.* Leo etiam

Papa dicit (epist. ad Theodoretum cxx. in Ven. edit. al. lxxii. & apud Quen. xciii. in fin.) ut habetur xvi. quæst. 1. (cap. Adjicimus) *Præter Domini sacerdotes nullus audeat prædicare, sive monachus, sive laicus ille sit, qui cuiuslibet scientie nomine gloriatur.* Sed non licet transgredi proprium officium, & statutum Ecclesie. Ergo videtur quod non liceat religiosi docere, prædicare, & alia hujusmodi facere.

2. Præterea. In statuto Nicenæ Synodi, quod ponitur xvi. quæst. 1. (cap. Placuit) sic dicitur: *Florenter, & inuisibiliter omnibus præcipimus ut aliquis monachus penitentiam nemini tribuat, nisi invocem sibi, ut justum est: mortuum non sepeliat, nisi monachus secum in monasteria commorantem, vel si fortuito quemquam quam advenientem fratrum ibi mori contigerit.* Sed sicut ista pertinent ad officium clericorum, ita etiam prædicare, & docere. Ergo cum alia sit causa monachi, & alia clerici, ut Hieronymus dicit ad Heliodorum (epist. 1. à med.) videtur quod non liceat religiosi prædicare, docere, & alia hujusmodi facere.

3. Præterea. Gregorius dicit in Registro (Lib. IV. epist. 1.) *Nemo possit ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monastica regula ordinata persistere: & hoc habetur xvi. quæst. 1. (cap. 11.)* Sed monachi tenentur in monastica regula ordinata persistere. Ergo videtur quod non possint ecclesiasticis obsequiis deservire. Docere autem, & prædicare pertinent ad ecclesiasticam obsequia. Ergo videtur quod non liceat eis prædicare, aut docere, aut aliquid hujusmodi facere.

Sed contra est quod Gregorius dicit, & habetur xvi. quæst. 1. (cap. xxxiv.) *Ex auctoritate hujusmodi decreti, quæ apostolice moderamine, & pietatis officio à nobis est constitutum, sacerdotibus monachis Apostolorum figuram tenentibus liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, penitentiam imponere, atque peccata solvere.*

Respondetur dicendum, quod aliquid dicitur alicui non licere dupliciter. Uno modo quia habet in se quod contrariatur ei quod dicitur non licere; sicut nulli homini licet peccare, quia habet in se quilibet homo rationem, & obligationem ad legem Dei, quibus contrariatur peccatum. Et hoc modo dicitur alicui non licere prædicare, vel docere, vel aliquid hujusmodi facere, quia habet in se aliquid quod his repugnat vel ratione præcepti, sicut his qui sunt irregulares ex statuto Ecclesie, non licet ascendere ad sacros ordines vel propter peccatum, secundum illud Psalm. xli. 16. *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas? Hoc autem modo non est illicitum religiosi prædicare, docere, & hujusmodi facere: tum quia ex voto, & præ-*